

ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

УДК 37.011.3

Н.Р. Ключковська

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ І СУСПІЛЬНИХ НАУК У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Серед не надто афішованих у ЗМІ новітніх явищ можна вказати на той несподіваний факт, що в порівняно мирних умовах кінця ХХ ст. стала зростати кількість унікальних держав, які на навчання і професійну підготовку молоді розпочали витрачати більше коштів, ніж на оборону. Це незаперечна ознака того, що освіта стає найважливішим фактором гуманізації соціально-економічних відносин, оформлення нових життєвих установок і цінностей особистості. Соціуму, який постійно розвивається, необхідні освічені, творчі люди, які зможуть самостійно приймати рішення, нести за них відповідальність і відповідати за можливі наслідки.

Відповідно до нової освітньої парадигми фахівець мусить бути здатний ставити й вирішувати принципово нові завдання, безупинно поповнюючи фонд своїх професійних і вітальних знань, умінь і навичок як основу для формування соціального досвіду. Відомо, що вища освіта відіграє особливо важливу роль у підготовці таких фахівців. Разом із наукою система освіти є основою прогресу суспільства, розвитку людського потенціалу, перш за все в підготовці спеціалістів для майбутнього і формуванні покоління людей у дусі миру, взаєморозуміння, толерантності, демократії й гуманізму. Сучасні системи освіти за своїм значенням і впливом на інші сфери соціально-економічного і соціокультурного життя стали по-справжньому важливими і пріоритетними. Вони, враховуючи потребу в безперервній освіті дорослих, виконують усе ширший спектр соціально-економічних і культурних функцій, у основі яких – навчання, соціалізація і виховання. На наш погляд, лишається актуальним завдання дослідження діяльності вищої школи в умовах швидких змін технологій, економічної і навіть політичної карти світу.

Мета статті: розглянути роль гуманітарних і суспільних наук у вищих навчальних закладах розвинених країн світу та їхній вплив на подо-

лання ментальних і психологічних відхилень та девіацій, які збурюють суспільне життя, загострюють протистояння і знижують імовірність того, що мільярди землян рухатимуться до стійкого розвитку.

Люди з новою духовністю і вищою цивілізованістю спроможні використовувати інтелектуальні й технологічні можливості сьогодення не на збільшення розриву між „багатими” і „бідними” державами, а на повне викорінення голоду, нещастя і забезпечення доцільного рівня безпеки і якості життя усіх громадян. Твердження „освіта – це основа розвитку особистості, суспільства, нації та її держави, запорука майбутнього”, фактично, ніхто вже не заперечує. У сучасних умовах усе більше комп'ютеризованого ринку праці вона стала визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, відтворюючи і нарощуючи інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства.

Приклади „економічних і соціальних проривів” останніх декад (Фінляндія, Ірландія, Південна Корея, Сингапур, а останнім часом – Китай) незаперечно свідчать про те, що правильно організована загальна і довготривала освіта всього населення стають стратегічним ресурсом поліпшення його добробуту, засобом захисту і забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

З іншого боку, не можна заперечити також той факт, що небачено стрімке кількісне розширення вищої освіти спершу в розвинених державах, а пізніше в більшості інших, не стало ефективним засобом усунення не тільки екологічних, а й великої кількості соціально-економічних проблем, ліквідації культурних і світоглядних протистоянь і змагань. Далеке зарубіжжя має власні гострі проблеми у вихованні молоді, в успішній соціалізації через отримання професії під час

довготривалого навчання в системах середньої, вищої й подальшої освіти. Загалом це створює атмосферу підвищеного зацікавлення у виборі комплексу навчальних дисциплін для вищих шкіл та формуванні їхнього змісту в припущенні досягнення бажаного й ефективного варіанта, спроможного розв'язати більшість проблем виховання нових генерацій. Актуальність теми підтверджується численними конференціями і зустрічами. Наприклад, у Вільнюсі відбулася конференція „Горизонти соціальних і гуманітарних наук” (23-24 вересня 2013 р.) [8].

Для теми цієї статті ми вважаємо важливим той факт, що в рамках підготовки до конференції низка зацікавлених організацій, таких як Ліга європейських дослідницьких університетів (the League of European Research Universities – LERU) і Наука Європи (Science Europe) опублікували аналітично-узагальнювальні звіти про внесок соціальних і гуманітарних наук у розв'язання соціальних проблем.

У них і у виступах учасників конференції підкреслено, що суспільні та гуманітарні дисципліни відіграють важливу роль у накопиченні знань про динамічні зміни в суспільстві. Вони утворюють основу програми „Горизонт 2020 – соціальні виклики”, а їх інтеграція з іншими науками розширює наше розуміння інновацій, які є результатом технологічних досягнень.

Роль соціальних і гуманітарних наук іноді применшують, оскільки вони не ведуть до відкриттів прикладного технологічного значення. Однак є підстави такі міркування вважати недалекоглядними і помилковими. Соціальні та гуманітарні науки виробляють знання і стратегічні уявлення про суспільство, про минуле, сьогодення й майбутнє; накопичують теоретичні й практичні дані про наші складні відносини один до одного і до навколишнього середовища; мають вирішальне значення для розбудови, розуміння і поліпшення тих установ, які є основою демократії. Соціальні та гуманітарні науки збагачують наше розуміння функціонування сучасної економіки або причин фінансових криз. Вони критично осмислюють наслідки індустріалізації, урбанізації та зростання чисельності населення, забезпечують інтелектуальну міць, щоб відповісти на деякі з найактуальніших питань сучасного світу.

Європейська комісія прийняла програму досліджень та інновацій „Горизонт 2020” на період 2014 – 2020 рр. із вражаюче великим загальним бюджетом - 80 млрд. €. Важливість соціальних і гуманітарних наук було офіційно визнано в цій програмі. Очевидно, що соціальні й гуманітарні науки роблять важливий внесок у розуміння місця людини в сучасному світі. Вони визнають взаємність технологічних інновацій і соціального прогресу: чим більше ми прагнемо до науково-технологічних інновацій, тим більше соціальна інновація необхідна.

Наука і демократія ніколи не бувають повністю вільними від напруженості, але соціальні та

гуманітарні науки можуть допомогти подальшому взаєморозумінню з обох сторін. Більше того, ці поля є наріжним каменем для взаємодії з наукою. Соціальні та гуманітарні науки допомагають краще сприймати самих себе і навколишнє природне середовище, а також зрозуміти наші очікування, ідеї та наше власне місце у світі.

Соціальні та гуманітарні науки допоможуть знайти відповіді на екзистенційні питання, питання загального добробуту, глобальної стабільності й миру. Ці науки забезпечують знання і досвід для вирішення конфліктів і досягнення миру шляхом переговорів, співпраці й спілкування – не силою або зброєю. Зокрема, вони допомагають розв'язати нагальні проблеми – стабільність, благополуччя і спокій.

Дослідження, проведені в соціальних і гуманітарних науках, пропонують людині й суспільству гуманістичний і цілісний підхід до свого оточення, основні принципи спілкування і широку культурну перспективу.

У доповіді „Горизонти суспільних та гуманітарних наук” указано: «Європа як і раніше зіштовхується з багатьма тривалими і складними проблемами. Необхідно мати глибокі знання і розуміння, щоб дійсно зрозуміти ці проблеми, як вони впливають на нас, і як ми можемо їх вирішити. Ось чому суспільні та гуманітарні науки зараз необхідні більше, ніж будь-коли, і чому ми прагнемо, щоб вони зробили свій внесок у вирішення сучасних проблем. Вони потрібні нам, щоб зрозуміти себе, наше суспільство і завдання, які стоять перед нами. Вони потрібні, щоб керувати діями політиків і впливових людей, та для інформування громадськості. Дослідження і технології забезпечують багато відповідей на виклики, з якими ми стикаємося, але тільки технологічні виправлення не достатні, щоб вирішити наші основні складні проблеми. Суспільству знань необхідно знати себе, і суспільні й гуманітарні науки є ключами до цього” [8, с. 15].

Проаналізуємо блок суспільних і гуманітарних дисциплін у Сполучених Штатах Америки. Одразу впадає в око різноманітність програм підготовки бакалаврського рівня, набагато ширша, ніж у відповідних європейських ВНЗ. Висока автономність кожного університетського коледжу стає очевидною причиною того, що в змаганні за потенційних студентів його керівництво і колектив викладачів винаходять і пропонують нові й невідомі раніше дисципліни (приклад: на піку розвитку екологічної освіти в Україні наприкінці 1990-х років було всього кілька спеціалізацій зі словом „екологія” в назві, а от у США їх виявилось більше ста). Та чи не головна причина всього цього різноманіття – змагання викладачів між собою за увагу студентів і прихильність керівництва закладу.

Працюючи з національними і зарубіжними джерелами, ми виявили, що загалом на суспільні та гуманітарні дисципліни в США виділяється середній обсяг навчального часу в межах 21%–

26% залежно від напрямку підготовки і спеціалізації ВНЗ [5, с. 33].

Зазвичай у групу подібних дисциплін американські коледжі включають історію, економіку, культурологію, філософію (зокрема, курси логіки й антропології), іноземну мову. Для американських навчальних програм характерні мало представлені в Європі комунікативні дисципліни – публічний виступ, дискусія в малих групах, що скеровані на розвиток критичного аналізу. Помітна пильна увага до історії самих США і нехтування знаннями про події у світі. Не випадково в американських виданнях історія II світової війни редукована до детального аналізу подій на просторах Тихого океану, а про остаточний розгром Німеччини сказано дуже мало [7].

Вища освіта Великобританії відзначається підвищеною пошаною до традицій і мінімальними освітніми інноваціями в її відомих в усьому світі класичних університетах (менш престижні заклади намагаються в усьому копіювати Оксфорд і Кембридж). Тому під час навчання у британських університетах акцентуються дисципліни професійного або спеціального циклу, що різко скорочує загальний час перебування студентів в університетах (у Великобританії магістром можна стати майже вдвічі швидше, ніж у Австрії чи Німеччині). Однак для напрямів економіки, міжнародних відносин, історії й ін. суспільні та гуманітарні курси мають велике значення, тому їх не можна вважати якимось доповненням до комплексу професійних і спеціальних дисциплін. Російські науковці детально ознайомилися з навчальними планами Страдклайдського університету і вказали, що „...програма бакалавра з економіки передбачає обов'язкове засвоєння навчальних модулів із філософії, іноземної мови, сучасної європейської літератури й історії, які не мають безпосереднього відношення до напрямку „Економіка”. На кожний із них передбачено по 160 годин загальної трудомісткості. У той же час у програмах бакалавра в галузі машинобудування, металургії й інформатики того ж університету зазначені дисципліни не включені до складу обов'язкових або рекомендованих до вивчення” [5, с. 33].

Розглядаючи вищу освіту Великобританії в цілому, не варто забувати про те, що в цій країні зміст підготовки самостійно визначається керівництвом відповідних навчальних департаментів. Відтак, для тих самих напрямів він може істотно різнитися в різних ВНЗ і за вибором дисциплін, і за їхнім змістом.

Як і більшість інших континентальних європейських держав, Франція має уніфікованіші навчальні програми, за дотриманням яких уважно стежить добре забезпечене кваліфікованими кадрами освітнє міністерство. Загалом же у Франції студенти щороку отримують якийсь офіційний документ, що спонукає частину з них виходити на ринок праці, не досягаючи рівня магістра. Програми навчання університетів або спеціалізованих вищих шкіл чи інститутів формуються на

модульній основі у вигляді чітко визначених блоків дисциплін. Виконання програми й дає право на отримання відповідної проміжної кваліфікації після 2-го, 3-го чи 4-го років навчання. Більшість модулів у французьких ВНЗ безпосередньо орієнтовані на професійну й спеціалізовану підготовку студента і не передбачають відособлене вивчення дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Певним винятком із цього правила є своєрідний модуль „Expression et communication”, назву якого можна перекласти як „Самовираження і спілкування”. У модуль зазвичай входять курси „Іноземна мова”, „Публічно-ділове спілкування”, „Риторика”, „Ділове листування”, „Конфліктологія” тощо. Хоч усі студенти Франції вивчають іноземну мову, але найчастіше вона розглядається не як загальноорозвивальна гуманітарна дисципліна, а важливе доповнення до професійного компонента. Це легко помітити з назви дисципліни „Економічна й фінансова англійська мова”, наявної в програмі Університету Париж-Дофін (напрямок „Банківська справа, фінанси й страхування”).

Загалом для західноєвропейських країн характерна увага до іноземних мов і значно менша – до інших дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Як відомо, після винаходу в США чиказької моделі коледжу (відповідник нашого ВНЗ гуманітарного напрямку) та його відносного успіху в багатьох закладах країни поширилася практика широкого використання суспільних і гуманітарних дисциплін для загального формування особистості студента, його підготовки до конкуренції на жорсткому ринку праці США з постійним змаганням з іншими особами за стабільне місце праці.

В Європі традиційно дуже висока повага до іноземних мов, а от інші гуманітарні дисципліни (якщо вони не стосуються прямо і безпосередньо профілю спеціальності) вивчаються на факультативній основі.

Укажемо, що російські дослідники виявили дуже цікаву своєрідність навчання в США, Японії та Південній Кореї – в старшій середній школі цих держав „...дуже велика в порівнянні з іншими країнами увага приділяється вивченню дисциплін, орієнтованих на виховання норм суспільної поведінки, побутової культури, основ сімейного життя” [5, с. 35]. Та ще важливіша та обставина, що старшокласники всіх держав Європейського Союзу і більшості позаєвропейських членів ОЕСР ґрунтовно вивчають філософію. Доцільність цього заходу можна пояснити тим, що на відповідний інтервал віку припадає завершальна стадія трансформації мозкових структур із молодіжного в дорослий стан, для якого характерна загострена реакція на фундаментально-життєві абстрактні поняття, які найглибше вивчає і висловлює саме філософія.

На закінчення нагадаємо про те, що в Україні за роки незалежності відбулося багато спеціалізованих зібрань науковців із метою встановлення шляхів і засобів трансформації до європейсь-

ких норм успадкованої від радянського періоду вищої школи. Ця трансформація має бути продовжена і завершена. Слід зберегти (а за можливості – підвищити) високу якість природничо-математичної та інженерно-технологічної освіти, чим відзначалася система освіти Радянської України. Одночасно необхідно ліквідувати успадковані від Радянського Союзу викривлення і деформації в суспільно-гуманітарних дисциплінах, урахувати і доцільно використати досвід демократичних держав.

Цей досвід свідчить, що оптимізація соціальних і гуманітарних дисциплін у європейській та американській вищій освіті полягає в оновленні їхнього змісту з урахуванням досягнень сучасних наук; введення нових дисциплін, спрямованих на вдосконалення особистісних якостей; використання інноваційних технологій, інноваційних методів і форм навчання; введення комунікативних дисциплін – публічний виступ, дискусія в малих групах, що скеровані на розвиток критичного аналізу.

З досвіду зарубіжних держав слід запозичити тільки перспективну частину, доповнивши її набагато більшими за обсягом пропозиціями і теоріями українських науковців, які враховують провідні сучасні тенденції змін у науках і технологіях та роблять на цій основі правильні прогнози майбутнього.

Маючи вибір, ми все ж звернемо увагу не на чималий цикл праць попередніх років, виконаний із теми „духовність і культура людини” в Східно-українському університеті, а на новітні дослідження київських науковців, зокрема сконцентрованих на темі „Освітологія” [2-4], та ін. Наше узагальнення результатів цих праць полягає в констатації безсумнівної корисності пропозиції керівників та учасників цієї наукової групи розвивати освітологію як синтетичну наукову дисципліну, яка інтегрує щонайменше вісім сфер упредметненого наукового знання – філософію, соціологію, культурологію, антропологію, психологію, педагогіку, фізіологію, методологію. Ще надто рано підбивати підсумки цієї цікавої програми, адже дослідження перебувають на стадії диференціації, розмежувань, уточнення полів аналізів та акумуляції необхідної кількості праць попередників одразу з восьми „сфер упредметненого наукового знання”.

Спираючись на новітні наукові дослідження, ми можемо вказати на доцільність доповнення списку з восьми наук гуманітарного походження хоча б кількома науками природничо-математичного характеру з групи наймолодших, що поглиблено вивчають людину в усіх її сутнісних аспектах, зокрема закони діяльності головного мозку і нервової системи. У цій темі можна

відзначити науковців Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, які намагаються дослідити потенціал застосування найновіших відкриттів у розв’язанні традиційних проблем психолого-педагогічного характеру (підліткова криза та ін.) та підвищення ефективності роботи вищої школи в сучасних умовах [1; 6].

Підсумовуючи, наголосимо на тому, що освіта має навчити кожного, як діяти, як співіснувати в інформаційному і глобалізованому суспільстві XXI століття. Вона має сформувати гармонійне мислення, яке б базувалося на внутрішній свободі особистості та її соціальній відповідальності, а також на сприйнятті „іншомислення”, поваги до точок зору інших порядних людей. Саме ці характеристики особистості сьогодні включені в число основних цінностей земної цивілізації, задекларованих у документах ООН і ЮНЕСКО.

Література

1. Корсак К.В. Происхождение надежных знаний человека о себе любимом и мотивах своего поведения / К.В.Корсак // RELGA. – 2013. - №15(271). - С. 44-49.
2. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія / [С.О. Сисоєва, Л.Л. Хоружа, І.В. Соколова та ін.]; за ред. В.О. Огнев'юка. – К.: ВП «Едельвейс», 2012. - 336 с.
3. Освітологія: фахова підготовка: навчально-методичний посібник / [В.О. Огнев'юк, С.О. Сисоєва та ін.]; за ред. В.О. Огнев'юка. – К.: ВП «Едельвейс», 2014. - 624 с.
4. Освітологія — науковий напрям інтегрованого пізнання освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. — 192 с.
5. Сенашенко В.С. Воспитание учащихся в России и за рубежом. Гуманитарно-социальная составляющая образовательных программ / В.С.Сенашенко, Г.Ф.Ткач, Е.А.Конькова // Вестник высшей школы (Alma mater). – 2011. – №11. – С 31-36.
6. Тарутіна З.Є. Нові успіхи природничих наук і перспективи їх використання у педагогіці вищої школи / З.Є. Тарутіна // Вища школа. – 2014. - №5-6 (119). – С. 41-50.
7. Bentley J.H. Tradition and Encounters. A Global Perspective on the Past / J.H.Bentley, H.F.Ziegler. - Boston – Toronto: McGraw-Hill Education, 2010. – 528 p.
8. Horizons for Social Sciences and Humanities: Conference Report (Vilnius, Lithuania, September 23–24, 2013). – Vilnius.: Mykolas Romeris University Publishing, 2013. – 199 p. Режим доступу: http://horizons.mruni.eu/wp-content/uploads/2014/02/ssh_mruni_conference_report_final.pdf

**Стаття надійшла
24.03.2017 р.**

Резюме

Підкреслено, що вища освіта відіграє важливу роль у підготовці фахівців для соціуму, який постійно розвивається. Разом із наукою система освіти є основою прогресу суспільства, розвитку людського потенціалу, перш за все в підготовці спеціалістів для майбутнього. Указано, що зарубіжні країни мають свої гострі проблеми у вихованні молоді, успішній соціалізації через отримання професії під час довготривалого навчання в системах середньої, вищої й подальшої освіти. Доведено, що це створює атмосферу підвищеного зацікавлення у виборі комплексу навчальних дисциплін для вищих шкіл та формуванні їхнього змісту в припущенні досягнення бажаного й ефективного варіанта, спроможного розв'язати більшість проблем виховання нових генерацій. Проаналізовано блок суспільних і гуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах Сполучених Штатів Америки, Великобританії та Франції. Цей досвід свідчить, що оптимізація соціальних і гуманітарних дисциплін у європейській та американській вищій освіті полягає в оновленні їхнього змісту з урахуванням досягнень сучасних наук; уведення нових дисциплін, спрямованих на вдосконалення особистісних якостей; використання інноваційних технологій, інноваційних методів і форм навчання; введення комунікативних дисциплін – публічний виступ, дискусія в малих групах, що скеровані на розвиток критичного аналізу.

Ключові слова: вища освіта, суспільні та гуманітарні дисципліни, особистість, «Горизонт 2020», виховання, соціалізація.

Резюме

Указано, что высшее образование играет важную роль в подготовке специалистов для социума, который постоянно развивается. Вместе с наукой система образования является основой прогресса общества, развития человеческого потенциала, прежде всего в подготовке специалистов для будущего. Указано, что зарубежные страны имеют свои острые проблемы в воспитании молодежи, успешной социализации через получение профессии во время длительного обучения в системах среднего, высшего и дальнейшего образования. Доказано, что это создает атмосферу повышенного интереса в выборе комплекса учебных дисциплин для вузов и формировании их содержания в предположении достижения желаемого и эффективного варианта, способного решить большинство проблем воспитания новых поколений. Проанализировано блок общественных и гуманитарных дисциплин в высших учебных заведениях Соединенных Штатов Америки, Великобритании и Франции. Этот опыт свидетельствует, что оптимизация социальных и гуманитарных дисциплин в европейском и американском высшем образовании заключается в обновлении их содержания с учетом достижений современных наук; введение новых дисциплин, направленных на совершенствование личностных качеств; использование инновационных технологий, инновационных методов и форм обучения; введение коммуникативных дисциплин - публичное выступление, дискуссия в малых группах, направленных на развитие критического анализа.

Ключевые слова: высшее образование, общественные и гуманитарные дисциплины, личность, «Горизонт 2020», воспитание, социализация.

UDC 37.011.3

THE ROLE OF THE HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES IN HIGHER EDUCATION: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Kliuchkovska Nataliia

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

Summary

The article states that higher education plays an important role in educating specialists for the society that are constantly evolving. Along with the science, the education system is the foundation for social progress, human development, primarily to educate specialists for the future.

According to the new educational paradigm a specialist should be able bring up and solve fundamentally new problems constantly gaining his professional knowledge and improving skills as the basis for the formation of social experience. We know that higher education plays a particularly important role in training of these professionals.

The main objective of this article is to expand on a topic of the role of the Humanities and Social Sciences in the universities of developed countries and their impact on overcoming mental and psychological abnormalities and deviations that are disturbing public life, exacerbate conflict and reduce the likelihood that billions of earthlings are moving to sustainable development.

Examples of "economic and social impulses" during recent decades (Finland, Ireland, South Korea, Singapore, China) demonstrate that properly organized general and long-term education for all citizenry become a strategic resource to improve welfare, protect and provide national interests, strengthen competitiveness and prestige within the international scene.

On the other hand, one cannot deny the fact that the unprecedentedly rapid quantitative expansion of higher education establishments, first in developed countries and later in others, was not an effective mean of eliminating environmental, as well as a large number of socio-economic problems, the cultural and ideological confrontations and rivalry.

It is indicated that foreign countries have their major problems in the area of education for young people, successful socialization while obtaining profession during long training systems in secondary, higher and post-qualifying education. It is proved that it creates an atmosphere of increased interest concerning the choice of subjects for high school curriculum and shaping their content in order to achieve the desired and effective ability, capable to solve problems while educating new generations. The importance of Humanities and Social Sciences (SSH) is confirmed by numerous conferences and meetings. For example, in Vilnius conference "Horizons of social sciences and humanities" (September 23-24th 2013) has taken place. It was emphasized that the Social Sciences and Humanities allow us to perceive better ourselves and the surrounding environment as well as to understand our expectations, ideas and our own place in the world. The Social Sciences and Humanities help to find the answers for existential questions, issues of general welfare, global stability and peace.

These sciences bring knowledge and experience to resolve conflicts and to achieve peace through negotiations, collaborative work and communication – not by force or arms. In particular, it is beyond our competence to solve the essential problems of stability, welfare and peace. Studies in the Social Sciences and Humanities offer people and society a humanistic and holistic approach to their surroundings, the basic principles of communication and a broad cultural outlook. It is the human thinking and behavior – not machines, technology or arms – that predetermine our future. The Social Sciences and Humanities have a mission to develop these competences and social innovations.

"Europe is still facing many long term and complex challenges. It takes profound knowledge and insight to really understand these challenges and how they affect us, and to guide us to solutions. That is why the Social Sciences and Humanities are more essential than ever and why we, as policymakers, are keen to have their contribution. We need them to understand ourselves, our society and the challenges we face. We need them to guide politicians and policy makers and to inform public opinion. Research and technology provide many answers to the challenges we face, but technological fixes alone aren't enough to solve our major, complex problems. A knowledge society needs to know itself, and the Social Sciences and Humanities are the keys to this."

Horizon 2020, the largest multi-annual research framework program in the history of the European Union, began in 2014 and lasts for seven years. With this ambitious program, the European Commission attempts to solve several policy issues at once: politically, it wants to foster the path towards a more innovative Europe, which is clearly seen as a way out of the current crisis. Administratively, it wants to tackle previous criticism about the conduct of research projects by introducing measures of "simplification". Strategically, it wants to achieve better results of the challenges that Europe is facing by giving direction and thus by influencing the way the research is organized.

The Vilnius conference aimed to bring together representatives of the Social Sciences and Humanities from all around Europe to improve the ways in which Human and Social Sciences may impact the new European research framework program, Horizon 2020.

Block of SSH in universities of the United States, Britain and France is analyzed. This experience demonstrates that optimizing the Social Sciences and Humanities in the European and American higher education exists to up-to-date their content on the basis of modern science; introduce new disciplines oriented to improve personal qualities; use innovative technologies, innovative methods and forms of education; introduce colloquial disciplines – public speaking, discussion in small groups, with the aim to develop critical analysis.

It should be emphasized that education should teach everyone the way to act, how to co-exist in the information society and globalized XXI century. It must form a harmonious thinking, which would be based on internal freedom of the individual and its social responsibility along with the perception of respect for the views of other people. These personality characteristics today are included among the fundamental values of human civilization, declared in the UNO documents and UNESCO.

Key words: higher education, Social Sciences and Humanities, personality, "Horizon 2020", education, socialization.